

УДК 338.48-6:2

Володимир Грех

*д-р богосл. наук, д-р філософії з богослов'я,
канд. геогр. наук, професор,
викладач кафедри туризму,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

ПАЛОМНИЦЬКИЙ ТУРИЗМ – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ ВІРУЮЧИХ

Християнська мораль віруючих – стан людей і їх перебування у життєвих ситуаціях у достойному ставленні одне до одного. Паломницький туризм теж володіє певними властивостями для виховання християнської моралі паломників. Паломники, місця паломництва здатні стати основою для формування християнської моралі віруючих. Святі місця, куди прямують паломники, стають ще більше важливими, достойними після їх відвідування, а разом з тим і паломники отримують велику насолоду і спасіння, перебуваючи в них.

Паломництво, чи інша назва проща, означає мандрювання, подорожування віруючих людей до святих місць. Цих віруючих людей, що здійснюють паломництва, називають паломниками або прочанами [4].

Слово паломник утворено від назви «пальма» (від лат. palma – «пальма», «пальмова гілка»), оскільки богомольці, які відвідували Палестину, з собою додому привозили пальмові листя, які використовували у дорозі як парасолі. Надалі «паломниками» стали називати й тих релігійних мандрівників, що не залишали меж своєї країни. Слов'янське слово аналогічне лат. «palmarius», «palmatus» («паломник»), утвореному від «palma» [1, 3, 4].

Дуже близьке до «паломник», слово «прочанин» пов'язане з [прочка] «чужина; виселення», пріч «геть», і семантично зближене з «проща», «паломництво», «богомілья» [4, 5].

Паломницький туризм є вагомим основою для формування християнської моралі. Відвідуючи святі місця, споглядаючи їхні святині, всотуємо в себе їхню духовність, красу, благодать, що здатні впливати на формування високих моральних якостей. Україна – віруюча країна, багата красивими церквами і храмами. Назвати всі неможливо, але головні з них потрібно побачити.

Паломницький туризм пропонує внутрішні та міжнародні паломницькі місця. Ландшафтність паломництва різноманітна, що ознайомлює прочан з красою різноманітних святих речей. Внутрішній паломницький туризм пропонує відвідування таких святих місць в Україні: Володимирського собору, Михайлівського Золотоверхого собору, собору Святої Софії, Печерської Лаври Києва; собору Святого Юра, Успенського собору, Домініканського собору, Преображенської церкви, церкви Святого Миколая, Святих Петра і Павла м. Львова, а також майже всі обласні міста України та її монастирі.

Міжнародний туризм у сфері паломницького туризму у більшості центрів паломництва пов'язаний з однією релігією. Найбільшим і найвідомішим місцем паломництва є Свята Земля. Також різні регіони містять безліч святих місць християнського світу, найбільш шановані розміщені в Європі: Рим, Барі (Італія), Париж і Лурд (Франція), Фатіма (Португалія), Варшава (Польща), Монсеррат (Іспанія) та ін. У всі пори року прочани з надією прямують у ці центри, щоб побачити чудесне явище чи поклонитися священним реліквіям і прилучитися до їхньої благодаті. Крім того, у кожного народу чи жителів певної місцевості є свої об'єкти для поклоніння [2].

Особливо шановані в християн-паломників реліквії, пов'язані з муками та смертю Ісуса Христа. Найвідоміші з них – терновий вінець (зберігається в Парижі в соборі Нотр-Дам), плащаниця (зберігається в кафедральному соборі Турина в Італії), краплі крові Ісуса Христа (у бельгійському місті Брюгге).

Значними та відомими центрами паломництва є місця, пов'язані зі зберіганням частин хреста, на якому був розп'ятий Ісус Христос, цвяхів та списа, яким Його проколото. До таких місць належать: Константинополь (нині Стамбул), Олександрія, Дамаск, Кіпр, Закавказзя (Грузія і Вірменія) та ін.

«Багато центрів християнського паломництва пов'язані з іменем Діви Марії, її культ особливо розвинений у католиків. Із 6 тис. святинь

у Європі дві третини присвячені Богоматері. Безперервними потоками прямують палігристи в місця з'явлення образу Марії. Одне з таких чудес сталося в XIX столітті у невеликому, розташованому на півдні Франції, селі Лурд. Образ Пресвятої Діви з'явився тутешній дівчині. Відтоді інтерес до цього місця не слабшає. Мільйони прочан з'їжджаються сюди в очікуванні нових явлінь» [2, С. 82].

Центрами паломництва є і місця, де християни, крім Ісуса Христа та Богоматері, шанують багатьох святих. Наприклад, Неаполь відомий, насамперед завдяки покровителю міста святому Януарію, де у чудово оформленій капелі собору Сан-Дженнаро зберігаються череп святого і судини з його запеченою кров'ю, що володіє загадковою властивістю періодично розріджуватися. У Марселі є ще одна християнська святиня – череп святого Базиля.

Такої кількості й розмаїтості предметів культового поклоніння, як у християнстві, немає в жодній іншій релігії, тому й назвати їх усі неможливо. Загалом у кожному місті чи селі християнської держави є місця для паломництва.

Паломницький туризм має такі види: індивідуальний, колективний, навчальний, виховний, одноденний, багатоденний, денний, молільний, причащальний, сімейний, парафіяльний, насельницький, службовий, піший, транспортний та інші.

У тезах подано пояснення паломництва, а також паломників, віруючих людей, що здійснюють паломництво. Охарактеризовано слово «паломник», утворене від назви «пальма» (від лат. palma) – «пальма», «пальмова гілка», бо богомольці, які відвідували Палестину, з собою додому привозили пальмові листя.

Наголошено також, що паломницький туризм є вагомою основою для формування християнської моралі подорожніх. Україна – віруюча країна, багата на красиві церкви і храми, головні з них варто побачити, подано найголовніші паломницькі місця.

Названо найбільші і найвідоміші місця паломництва у міжнародному туризмі. Подано види паломницького туризму і його роль у вихованні й формуванні християнської моралі паломників.

Ключові слова: паломництво, проща, паломник, паломницький туризм, святі місця, християнство.

Список використаних джерел

1. Етимологічний словник української мови: у 7 т.: т. 4: Н – П / укл.: Р. В. Болдирєв та ін.; ред. тому: В. Т. Коломієць, В. Г. Скляренко; редкол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін.– Київ : Наукова думка, 1989.– Т. 4: Н – П.– С. Паломник.– ISBN 966–00–0590–3.
2. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич.– Київ, 2008.– 292 с.
3. Паломництво – Вікіпедія.– URL: [https://uk.wikipedia.org > wiki](https://uk.wikipedia.org/wiki) (дата звертання: 23.09.2021).
4. Світові паломницькі місця – Патріарший паломницький.– URL: [https://pilgrimage.in.ua > svito](https://pilgrimage.in.ua). (дата звертання: 23.09. 2021).
5. Смаль Ігор. Географія туризму та рекреація : словник-довідник (українська) / Ігор Смаль.– Тернопіль : Навчальна книга – Богдан.– 87 с.